

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 46/2020-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojмира Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, Trnavská arcidiecéza, Jána Hollého 10, Trnava, IČO 00 419 702, právne zastúpenej Advokátska kancelária MAPLE & FISH s. r. o., Dunajská 15/A, Bratislava, IČO 36 718 432, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Viliam Karas, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 169/2016 zo 14. júna 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, Trnavskej arcidiecézy, **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

2. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 169/2016 zo 14. júna 2018 **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. októbra 2018 riadne a včas doručená ústavná s'ťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, Trnavská arcidiecéza, Jána Hollého 10, Trnava, IČO 00 419 702 (ďalej len „s'ťažovateľka“), podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 169/2016 zo 14. júna 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Súčasťou ústavnej s'ťažnosti bol i návrh na odloženie vykonateľnosti napádaného uznesenia z dôvodu, že jeho vykonanie by malo závažný dosah na práva s'ťažovateľky, keďže Slovenský pozemkový fond (ďalej len „povinná osoba“) vydala na základe právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu s'ťažovateľke sporné nehnuteľnosti a tá je v súčasnosti vedená ako ich vlastníčka v katastri nehnuteľností. Povinná osoba by v prípade, že by sa napádané uznesenie stalo podkladom pre rozhodnutia odvolacieho súdu, iniciovala spätný zápis vlastníckeho práva na svoju osobu, a teda v prípade, že by s'ťažovateľka uspela s ústavnou s'ťažnosťou, bolo by potrebné opätovne uzatvoriť s povinným dohodu o vydaní a opätovný zápis s'ťažovateľky do katastra nehnuteľností ako vlastníčky, čo by zabralo istý čas, a tým i zväčšilo krivdy, ktoré s'ťažovateľka utrpela a ktoré mali byť napravené vydaním nehnuteľností.

3. Ústavná s'ťažnosť s'ťažovateľa je vedená pod sp. zn. Rvp 2084/2018 a bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie. Do 16. februára 2019 nebola ústavná s'ťažnosť s'ťažovateľky prerokovaná, preto

bola v súlade s čl. X bodom 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 (ďalej len „rozvrh práce“) náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi.

Podľa čl. II bodu 5 rozvrhu práce na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu je v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. V súlade s čl. II bodom 3 písm. a) rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Petrom Strakom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka, Martin Vernarský a Peter Straka. Ústavnú sťažnosť sťažovateľky preto predbežne prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z ústavnej sťažnosti a súvisiacich rozhodnutí vyplýva, že predmetom danej právnej veci je reštitučný nárok sťažovateľky uplatnený v zmysle zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“), ktorý si sťažovateľka uplatnila voči povinnej osobe.

5. S ohľadom na skutočnosť, že povinná osoba nevyhovela sťažovateľke v plnom rozsahu, táto uplatnila svoj nárok na súde.

6. Okresný súd Komárno (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 9 C 172/2006-628 zo 17. apríla 2012 v znení opravného uznesenia č. k. 9 C 172/2006-671 z 8. júna 2012 rozhodol tak, že sťažovateľke vyhovel a zaviazal povinnú osobu na navrátenie sporných nehnuteľností.

7. Proti rozsudku okresného súdu podala povinná osoba odvolanie, na základe ktorého Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 25 Co 215/2012 z 29. januára 2014 v časti týkajúcej sa vydania ostatných plôch, vodných plôch a zastavaných plôch a nádvorí rozsudok okresného súdu č. k. 9 C 172/2006-628 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že sporné pozemky, s výnimkou dvoch parciel,

sú vedené ako zastavané plochy a nádvoria a vodné plochy sú v skutočnosti poľnohospodárskou pôdou, ktorá je využívaná na poľnohospodárske účely, a ako také podliehajú právu na vrátenie vlastníckeho práva k nim v zmysle ustanovení zákona č. 161/2005 Z. z.

8. Následne okresný súd rozsudkom sp. zn. 9 C 172/2006 z 9. marca 2015 zastavil konanie proti dvom parcelám, ktoré nemali charakter poľnohospodárskej pôdy, a vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Sťažovateľka proti tomuto rozsudku okresného súdu podala odvolanie, o ktorom rozhodol opäť krajský súd rozsudkom č. k. 25 Co 459/2015-1024 z 20. apríla 2016 tak, že zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 9 C 172/2006 z 9. marca 2015 tak, že zaviazal povinnú osobu navrátiť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam sťažovateľke, keďže považoval za preukázané, že i keď sú tieto nehnuteľnosti vedené v katastri nehnuteľností ako pozemky určené na iný účel, v skutočnosti sú poľnohospodárskou pôdou alebo slúžia poľnohospodárskej pôde a v minulosti boli súčasťou hospodárskej usadlosti v zmysle § 2 zákona č. 161/2005 Z. z.

9. Rozsudok krajského súdu napadla povinná osoba dovolaním. Najvyšší súd ako dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil pre nesprávne právne posúdenie a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že podľa názoru najvyššieho súdu v danom prípade bolo rozhodnutie odvolacieho súdu v priamom rozpore s textom zákona č. 161/2005 Z. z., z ktorého vyplýva, že právo na navrátenie vlastníckeho práva sa vzťahuje len na niektoré, teda nie všetky nehnuteľnosti odňaté cirkvám v rozhodnom období, a najvyšší súd zastáva názor, že predmetom vydania majú byť len tie pozemky, ktoré sú ako poľnohospodárska pôda evidované v katastri nehnuteľností.

10. Proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 169/2016 podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že postupom a uznesením dovolacieho súdu boli porušené jej ústavné práva, a to najmä právo na spravodlivý súdny proces a súdnu ochranu a právo na súdnu ochranu vlastníckeho práva, ktoré má spočívať v tom, že rozhodnutím dovolacieho súdu došlo k zmene konštantnej judikatúry súdov Slovenskej republiky, a tiež tým, že dovolací súd v podstate ukladá sťažovateľke povinnosti nad rámec zákona, keď

konštatuje, že súlad medzi faktickým stavom a zápisom v katastri nehnuteľností bolo možné dosiahnuť konaním podľa ustanovení zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

11. Sťažovateľka uvádza, že k namietanému porušeniu jej práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo nedôvodným odklonom od doterajšej rozhodovacej praxe všeobecných súdov, najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu bez toho, aby konajúci senát najvyššieho súdu predložil vec v zmysle ustanovenia § 48 Civilného sporového poriadku na rozhodnutie veľkému senátu.

12. Sťažovateľka ďalej uvádza, že napádaným uznesením bolo porušené i jej právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu tým, že v dôsledku napádaného uznesenia povinná osoba nemá povinnosť vydať sťažovateľke sporné nehnuteľnosti, ktoré by jej v prípade, ak by sa najvyšší súd pridržal pri výklade ustanovení zákona č. 161/2005 Z. z. doterajšej ustálenej rozhodovacej praxe súdov v obdobných veciach, vydané mali byť.

13. Dňa 18. novembra 2019 bolo ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľky podanie označené ako žiadosť o urýchlenie konania a skoré rozhodnutie – urgencia z 18. novembra 2018, v ktorom sťažovateľka zopakovala a čiastočne doplnila svoju argumentáciu uvedenú v ústavnej sťažnosti a žiada ústavný súd o urýchlené rozhodnutie z dôvodu, že medzičasom na podklade napádaného uznesenia rozhodol krajský súd rozsudkom č. 25 Co 196/2018-1204 tak, že rozhodnutie súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby sťažovateľky potvrdil.

14. S ohľadom na uvedené zásahy do jej práv sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a následne rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 169/2016 zo 14. júna 2018 boli porušené základné ľudské

práva, a to základné právo na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

15. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

18. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

19. Ústavný súd vníma potrebu vývoja rozhodovacej súdnej praxe, ktorá sa môže prejaviť i v potrebe prelomenia doterajšej rozhodovacej činnosti či už okresných súdov a krajských súdov, ako aj súdu najvyššieho. Tak, ako nezostáva nemennou spoločnosť, nemôže zostávať nemennou ani judikatúra. Odklon od ustálenej rozhodovacej praxe nemusí nevyhnutne znamenať porušenie práv účastníkov súdneho konania (porovnaj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Schwarzkopf a Taussik v. Česká republika rozhodnutie č. 42162/02 z 2. 12. 2008).

20. Na druhej strane však náhla, neodôvodnená zmena rozhodovacej súdnej praxe môže zasiahnuť do princípu právnej istoty účastníkov konania, a tým i do ich základných práv a slobôd (porovnaj III. ÚS 192/06). Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach zdôrazňuje, že odklon od existujúcej judikatúry musí byť vždy súdom dostatočne a primerane odôvodnený (III. ÚS 551/2012) a zároveň by takéto nové rozhodnutie malo byť prijaté v súlade s mechanizmom ustanoveným zákonom pre zjednocovanie judikatúry súdov, akým je i inštitút veľkého senátu v zmysle § 48 Civilného sporového poriadku. Na už uvedenom nemôže nič zmeniť ani taká skutočnosť, akou je zaradenie rozhodnutia do Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

21. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde predbežne prerokoval, preskúmal, či obsahuje všeobecné a osobitné náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde (§ 39, § 43 a § 123) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže nezistil nedostatky v zákonom predpísaných náležitostiach a ani zjavné dôvody na jej odmietnutie a otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých považuje za potrebnú posúdiť v konaní vo veci samej, prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

22. Návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia ústavný súd nevyhovel. Dôvodom nevyhovenia je skutočnosť, že právne následky, ktoré z napadnutého uznesenia

sťažovateľke vyplývajú, nepredstavujú podľa názoru ústavného súdu závažnú ujmu do jej práv. Ústavný súd predovšetkým prihliadol na to, že existujúce mechanizmy ochrany, akými je napr. poznámka spornosti [§ 38 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov] garantujú určitý stupeň ochrany sťažovateľke, ako aj tretím osobám, a to až do času, kým sa inštančne vec nerozhodne s konečnou platnosťou.

23. Po prípadnom rozhodnutí ústavného súdu v prospech sťažovateľky by opätovnému uzatvoreniu dohody s povinnou osobou a nadobudnutiu sporných pozemkov opätovne do vlastníctva sťažovateľky nebránila žiadna právna ani skutková okolnosť. Plynutie času samo osebe nie je v danom prípade okolnosťou, ktorá by podľa názoru ústavného súdu spôsobila takú ujmu na právach sťažovateľky, aby to odôvodňovalo odklad vykonateľnosti napádaného uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu